ДЕКЛАРАЦИЯ

на национално представителните браншови организации в българската хранително-вкусова индустрия

С настоящата декларация заявяваме своята готовност за активен, конструктивен диалог и съвместни действия с държавните институции и организациите на земеделските стопани, в интерес на българските производители, потребителите и националната икономика.

Вярваме, че устойчивото партньорство между държавата, браншовите организации и бизнеса е основна предпоставка за изграждането на силна, модерна и конкурентоспособна българска хранително-вкусова индустрия.

Индустрия, която представляваме, е стратегически сектор за националната сигурност, икономическата стабилност и продоволствената независимост на Република България.

Значението на сектора е особено голямо в условията на международни кризи, геополитическа нестабилност, нарушени вериги за доставки, климатични предизвикателства и резки колебания в цените на храните.

Силната национална хранително-вкусова индустрия е гарант както за по-висока степен на продоволствена независимост, устойчивост и защита на националния интерес, така и за икономически просперитет, защото само икономика, която произвежда и изнася продукция с висока добавена стойност, е конкурентоспособна и гарантира икономически растеж.

Индустрията в цифри

По последните официални данни на Евростат и Националния статистически институт производството на храни и напитки в България:

- реализира **оборот от 9,8 млрд. евро** (19,2 млрд. лв.) — 7,5 млрд. евро през 2021 г., 9,9 млрд. през 2022 г. и 9,7 млрд. през 2023 г.;
- създава **2,2 млрд. евро добавена стойност**, с 57 на сто повече от 2021 г.;
- осигурява работа на **близо 89 хил. души** (77,7 хил. в производството на храни и 11,2 хил. в напитките) и изплаща близо **1,0 млрд. евро** възнаграждения годишно;
- обединява **около 5 900 предприятия**, пръснати във всички области на страната, включително в малките населени места;
- инвестира **681 млн. евро** в машини, сгради и съоръжения само за една година — почти двойно повече от 2021 г.

Сектор „Храни и напитки“ формира **18,5 %** от оборота, **18,4 %** от добавената стойност, **18,6 %** от заетостта, **20 %** от предприятията и **24 %** от инвестициите на цялата преработвателна индустрия в страната.

Секторът е и опора на външната търговия. През 2025 г. износът на земеделски стоки и храни (глави 01–24 по Комбинираната номенклатура) е **7,1 млрд. евро, или 16,6 на сто от целия износ на България**.

Храните са и най-големият разход на българското домакинство: **20,8 на сто** от потреблението на домакинствата отиват за храни и безалкохолни напитки при 13,6 на сто средно за Европейския съюз. Всяко решение, което засяга този сектор, се отразява пряко върху всяко българско семейство.

Въпреки тези данни България изнася все повече суровина и внася все повече готова храна, което потвърждава необходимостта от спешни мерки в подкрепа на преработвателната индустрия.

Предизвикателствата, на които трябва да отговорим и очакваме решения

1. Суровинна сигурност и лоялна търговия. Конкурентоспособността на преработвателите зависи от достъпа до суровина на разумни цени. Разчитаме търговската политика на Европейския съюз и позицията на България в Съвета да отчитат интересите на европейските и българските производители. Разчитаме и на подкрепа от държавата за стимулиране на първичното производство, а там, където то не е достатъчно — на мерки, които не са за сметка на конкурентоспособността на преработвателния сектор.

2. Разходи и конкурентоспособност. Цените на енергията, суровините, торовете, застраховките и транспорта растат по-бързо от възможността на индустрията да ги поеме. Нуждаем се от мерки, които запазват конкурентоспособността на българските предприятия както у нас, така и на външните пазари. В тази връзка настояваме за предвидими енергийни разходи и за устойчив механизъм за ежемесечно компенсиране на поскъпването на електроенергията и природния газ, който да гарантира конкурентоспособността ни и възможността да осигуряваме на потребителите достъпни храни.

3. Предвидима, пропорционална и равнопоставена регулаторна и данъчна среда. Нови правила, а още повече извънредни данъчни мерки и норми, създаващи нови изисквания и прекомерна административна тежест, следва да почиват на анализ и оценка на въздействието, на реалистични срокове и на равно третиране на секторите. Хранителният сектор работи с високи обороти и ниски маржове. Предвидимостта е предпоставка за инвестиции и за запазване на работните места. Нарастващият административен натиск и включването на търговците на хранителни продукти в обхвата на данъка върху свръхпечалбата — каквито по смисъла на закона са всички преработвателни предприятия и вносители на храни — ще постави сектора пред криза и създава реален риск от отлив на инвеститори, като го прави рисков и икономически неизгоден за тях. Настояваме този текст да бъде редактиран и хранително-вкусовата индустрия да бъде изключена от подобни извънредни мерки.

4. Равни изисквания за произведеното в Съюза и за вноса. Подкрепяме отворената търговия, но тя трябва да е лоялна. Българският производител спазва едни от най-високите изисквания за безопасност и устойчивост в света. Очакваме същото ниво на изисквания и ефективен контрол за продуктите, които влизат на нашия пазар.

5. Климат и устойчивост на земеделието. Сушата и екстремните метеорологични явления засягат пряко реколтата и стабилността на веригата. Виждаме напояването, сигурността на реколтата и подкрепата за устойчиви практики като обща задача на земеделието и индустрията.

6. Осигуряване на квалифицирана работна ръка. Индустрията има нужда от квалифицирани кадри. Подкрепяме професионалното обучение и партньорството с университетите, за да задържим младите хора в българските региони. За съжаление цикълът на непрекъснато производство и нелеките производствени условия в преработвателния сектор остават непривлекателни за младите българи. Въпреки нарастващите разходи за труд все по-трудно намираме хора, които да работят на поточните линии и да гарантират денонощно качеството и непрекъснатостта на производството. Това поражда необходимост от улесняване на административните режими за наемане на работници от трети страни, без които скоро ще бъдем застрашени от спиране на производства — въпреки заплатите над средното равнище, добрите условия на труд и сигурността, които осигуряваме.

Какво предлагаме

1. Постоянен формат за диалог между индустрията, земеделските производители, науката и съответните министерства и институции. Националният съвет по храните да заработи активно и да изпълнява нормативно вменената му функция на координатор и инициатор на работещи решения между различните ведомства и бизнеса.

2. Предварително обсъждане с национално представителните браншови организации на всеки нормативен акт, който засяга индустрията, придружено от оценка на въздействието. През последните няколко години нормативните актове се публикуваха за обществено обсъждане с формално изготвени, а не с реални оценки. Време е за реален конструктивна комуникация.

3. Обща национална позиция на България по търговски и регулаторни въпроси, които засягат индустрията в Европейския съюз.

4. Ежегоден доклад за състоянието на индустрията, за който държавата да предоставя всички налични статистически данни и да заделя необходимия ресурс за експертен анализ, който да послужи за разработването на съвременни и работещи политики в сектора.

5. Национална стратегия за защита на сектора при кризи. Настояваме Министерският съвет, съвместно с компетентните министерства и национално представителните браншови организации, да разработи постоянен механизъм за гарантиране на непрекъснатото производство и снабдяване с основни храни при енергийни и логистични кризи. Механизмът следва да предвижда своевременна подкрепа при извънредни увеличения на цените на електроенергията и природния газ; наблюдение на риска от недостиг на ключови суровини; координация за осигуряване на доставки и транспорт — при ясни критерии за задействане на мерките и при спазване на правилата на Европейския съюз.

Заключение

Убедени сме, че на тази маса няма различие по основните проблеми. И земеделецът, и преработвателят, и университетът, и институциите искат България тук, у дома, да произвежда, преработва и изнася храна с добавена стойност.

Убедени сме, че всички присъстващи на форума в Пловдив споделят тази цел и са готови да я подкрепят.

Ние сме **ЗА** подкрепа на българския земеделец. Ние сме **ЗА** повече работни места и кадри за българския бизнес, за да произвеждаме продукция с добавена стойност и просперитет. Ние сме **ЗА** българския потребител, който е основният фокус на нашите усилия.

Ние сме **ЗА** предвидима и справедлива бизнес среда. Всички заедно сме:

ЗА! БЪЛГАРСКАТА ХРАНИТЕЛНО-ВКУСОВА ИНДУСТРИЯ!

гр. Пловдив, 19 ноември 2026 г.

От името на:

Асоциация на месопреработвателите в България

Асоциация на производителите на безалкохолни напитки в България

Асоциация на производителите на рибни продукти БГ ФИШ

Национален браншови съюз на хлебарите и сладкарите

Сдружение на производителите на растителни масла и преработватели на маслодайни култури в България

Сдружение „Храни и напитки България“

Съюз на пивоварите в България

Съюз на преработвателите на плодове и зеленчуци

Съюз на производителите на захар и захарни продукти

Спиритс България — Асоциация на производителите, вносителите и търговците на спиртни напитки в България

Съюз на птицевъдите в България

Асоциация на индустриалното свиневъдство в България

Асоциация на свиневъдите в България

Съюз на българските мелничари